

De stip aan de horizon van Elsbeth Stassen

Elsbeth Stassen woonde tijdens haar jonge jeugdjaren in Ulvenhout. Haar vader was ingenieur met een eigen bedrijf. Ze was kind aan huis op een gemengd agrarisch bedrijf vlak bij huis. In haar latere jeugdjaren woonde de familie in Maarssen waar Elsbeth met Piet Derks (Breukelen) mee de plattelandspraktijk inging met overwegend melkveebedrijven met vooral grupstallen.

**TEKST PAUL KNIJFF
EN JAN SOL,
PLATFORM SENIOREN**

Elsbeth begon in 1971 met de studie diergeneeskunde. Tijdens haar studie was ze student-assistent bij celbiologie en pathologie. MKZ-enten heeft ze tijdens haar coschappen gedaan, al was het in haar tijd niet makkelijk om als vrouwelijke spuitgast emplooi te vinden. Dick van Beek uit Boxmeer nam haar aan en met veel plezier kijkt ze terug op die tijd. Een

enkele keer ervoer ze hobbels. Ze werd, bijvoorbeeld, niet ingedeeld voor een fertiliteitspracticum bij runderen. Het ging toch door nadat ze indringend duidelijk had gemaakt dat haar interesse met name uitging naar de landbouwhuisdieren en in het bijzonder de melkveehouderij. Na het afstuderen in 1977 verhuisde ze naar Noord-Brabant. Ze was

getrouwd met een collega die in een groepspraktijk kon komen werken met de mededeling dat er voor haar geen plaats was. Ook in de directe omgeving werd ze geacht veterinaire niet actief te zijn. Elsbeth heeft wel elders geassisteerd en moest daarbij wel als 'echtgenote van' als achterwacht beschikbaar zijn. Elsbeth Stassen kan terug-

kijken op een afwisselende en boeiende carrière. Tot 1979 was ze waarnemend dierenarts. Tot 1984, haar promotiejaar (cum laude), werkte ze bij haar promotor prof. Cees Wensing op Anatomie. Tot 1986 was ze docent bij Interne Geneeskunde en tot 2004 hoofddocent Bedrijfsdiergeneeskunde bij prof. Arie Brand. En passant was ze van 1996 tot 2003 bijzonder hoogleraar Relatie Mens-Dier (de 'KNMvD-leerstool'). Van 2004 tot 2019 was ze hoogleraar Dier en Samenleving aan de Wageningen Universiteit.

VERANDERINGEN IN DE LANDBOUWHUISDIEREN-PRAKTIJK

In de paar jaar na haar afstuderen nam Elsbeth waar dat er zich allerlei van bovenaf gestimuleerde veranderingen voltrokken in de landbouwhuisdierenpraktijk: grotere stallen met meer dieren, meer productie per dier, kostenbeheersing en dergelijke. Deze ontwikkelingen waren mogelijk gemaakt door vakmanschap van de veehouders en andere betrokkenen in de veehouderij. De diergeneeskunde paste zich aan deze ontwikkelingen aan. Daar kwamen echter ook problemen uit voort, waar vooraf onvoldoende rekening mee was gehouden. Bijvoorbeeld: varkensstaartjes moesten worden gecoupeerd, kippensnavels moesten worden ingekort, melkkoeien moesten worden onthoort, keizersnedes voor dikbilkalveren werden systematisch uitgevoerd en hormoonbehandelingen en antibiotica werden meer routinematig toegepast. Op dat moment werd nog gedacht dat 'we' als dierenartsen goed bezig waren, want we hielpen de veehouders bij het aanpakken van gezondheids- en welzijnsproblemen bij de dieren. In

de jaren '80 begonnen daar twijfels over te rijzen. In 1987 heeft de KNMvD daarvoor de leerstoel Relatie Mens-Dier ingesteld. Henk Rozemond was de eerste die deze heeft bekleed tot zijn overlijden in 1991. In 1992 volgde wetgeving op het gebied van gezondheid én welzijn van dieren. Met de Wet dieren van 2011 werd erkend dat dieren levende wezens met gevoel zijn en dat wij bij het houden van dieren respect moeten tonen voor hun intrinsieke waarde. We dienen dus rekening te houden met de soortspecifieke behoeften van dieren op fysiek én mentaal gebied om stress en gezondheids- en welzijnsproblemen te voorkomen.

DIERWAARDIGE VEEHOUDERIJ

In 2021 publiceerde de RDA de Zienswijze Dierwaardige Veehouderij. Hierin zijn zes leidende principes geformuleerd die dienen als vertrekpunt om te komen tot een dierwaardige veehouderij. Op dit moment zijn veterinaire en Wageningse experts (zoals Elsbeth Stassen zelf) betrokken bij panels die 'stippen aan de horizon' hebben gezet ten behoeve van de convenanttafel Dierwaardige Veehouderij. In eerste instantie lag daarbij de focus op de huisvesting van melkvee, vleeskalveren, varkens en pluimvee. Elsbeth: "Op basis van wetenschappelijke literatuur hebben we de soortspecifieke behoeften van melkvee bekeken. Verschillende aspecten voor het houden van melkvee zijn van belang, zoals: hoe stel je stabiele groepen dieren samen? Hoe lang kun je een kalf bij een koe laten?

Moet je runderen wel onthoornen of kun je hoornloze rassen fokken? Hoeveel ligboxen en plaatsen aan het vastzethek moet je hebben ten opzichte van de koppelgrootte?

Of komt een vrijloopstal meer tegemoet aan de behoeften van melkvee? Het belang van een zachtere ondergrond in de stal

is beschreven. Kunnen we mest en urine efficiënter scheiden?"

Wie initiatieven op dit gebied wilt volgen, zou volgens Elsbeth eens moeten letten op de Deltaplan Veehouderij Awards die elke twee jaar worden uitgereikt, zie: deltaplan-veehouderij.nl.

De vragen die we ons moeten blijven stellen, zijn volgens Elsbeth: "Hoe gedragen individuele dieren zich in de groep? Hoeveel dieren hebben fysiek en gedragsmatig problemen om zich aan te passen aan het systeem? Monitoring van individuele dieren kan daarbij behulpzaam zijn. En als ze daardoor eerder vatbaar zijn voor bijvoorbeeld: uierontstekingen, klauwproblemen en fertiliteitsstoornissen, moeten we veel meer naar de onderliggende oorzaak zoeken om te proberen de problemen voor te zijn."

Kortom, er is nog genoeg te onderzoeken en te verbeteren. "Weet je wat het eigenlijk is?" vraagt Elsbeth retorisch. Ze gaat verder: "We eisen nog steeds te veel aanpassing van de dieren aan de systemen die wij als mens voor hen hebben bedacht. Dáár moeten we iets aan doen; we moeten verder blijven kijken en goed proberen duidelijk te krijgen wat ons doel in de verre toekomst is, dus: de stip aan de horizon!" 🏹

WE EISEN NOG STEEDS TE VEEL AANPASSING VAN DE DIEREN AAN DE SYSTEMEN DIE WIJ ALS MENS VOOR HEN HEBBEN BEDACHT.